

Umhverfis- og auðlindaráðuneyti
Skuggasundi 1
101 Reykjavík
uar@uar.is

Reykjavík, 16. janúar 2020

Efni: Umsögn um drög að frumvarpi til laga um breytingu á lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir, nr. 7/1998, með síðari breytingum (EES-reglur, hringrásarhagkerfi, plastvörur), mál 324/2019.

Hinn 20. desember 2019 birti umhverfis- og auðlindaráðuneytið drög að frumvarpi til laga um breytingu á lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir, nr. 7/1998, (og reyndar einnig lögum um meðhöndlun úrgangs, nr. 55/2003) á samráðsgátt stjórnvalda, Ísland.is. Í drögunum eru útfærð áform ráðherra um framlagningu lagabreytingatillagna sem eiga í grundvallaratriðum að takmarka markaðssetningu og notkun ýmissa plastvara. Frumvarpsdrögin hafa verið yfirfarin á vettvangi Samtaka atvinnulífsins, Samtaka iðnaðarins og SVP – Samtaka verslunar og þjónustu (hér eftir sameiginlega nefnd *samtökin*). Telja samtökin tilefni til að koma nokkrum ábendingum á framfæri.

Í upphafi er rétt að taka fram að aðildarfyrirtæki samtakanna eru jafnan meðvituð um mikilvægi þess að draga úr áhrifum rekstrar á umhverfi og um sjálfbæra nýtingu auðlinda. Sem dæmi má nefna ríka áherslu á að draga úr notkun burðarpoka og umbúðum úr plasti í matvöruverslunum, veitingastöðum og öðrum afhendingarstöðum matvæla. Ætla má að kröfur um samdrátt plastnotkunar snerti framleiðendur og innflytjendur beint en sölu- og markaðssetningaraðila og neytendur óbeint og þá helst í gegnum verðlag. Íslensk fyrirtæki hafa að undanfögnu gengið langt í þessum málum og þá helst á grundvelli samfélagslegrar ábyrgðar og aukinnar umhverfisvitundar stjórnenda og neytenda. Reynsla samtakanna gefur til kynna að fyrirtækin séu bæði metnaðarfull og útsjónarsöm enda til mikils að vinna að skapa og viðhalda jákvæðri umhverfisstefnu og ímynd. Vilja samtökin nota tækifærið og hvetja stjórnvöld til að fylgjast vel með þróun einkaframtaksins í þessum efnum og grípa aðeins inn í þegar þörf krefur. Jákvætt einkaframtak í umhverfismálum er gulls ígildi.

Verður nú vikið að einstökum atriðum frumvarpsdraganna.

Innleiðing tilskipunar sem er ekki orðin hluti af EES-samningum

Í inngangskafli greinargerðar frumvarpsdraganna kemur fram að það sé meginmarkmiðið að innleiða í lög tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2019/904 frá 5. júní 2019 um að draga úr áhrifum tiltekinna plastvara á umhverfið. Ekkert innleiðingarákvæði er að finna í ákvæðum draganna eins og þó er gerð krafa um í 13. gr. samþykktar ríkisstjórnarinnar um undirbúning og frágang stjórnarfrumvarpa og stjórnartillagna, sbr. 10. gr. reglna um starfshætti ríkisstjórnar. Ástæðuna má væntanlega að einhverju leyti rekja til þess að framangreind tilskipun hefur ekki verið tekin upp í EES-samninginn heldur er hún enn til skoðunar hjá EES-EFTA ríkjunum. Hvorki er inntak þjóðréttarlegra skyldna Íslands til innleiðingar á tilskipuninni því orðið ljóst né skuldbindandi tímamark gildistöku. Þar með má halda því fram að ekki sé um hefðbundna innleiðingu Evrópuþinggerðar að ræða heldur frekar lögfestingu byggða á erlendri fyrirmynd. Í þessu

samhengi vekur það athygli að skv. 9. gr. frumvarpsdraganna er miðað við gildistöku ákvæða þeirra í tvennu lagi, 3. júlí 2021 og 3. júlí 2024, sem fellur saman við þá tímasetningu þegar tilskipun 2019/904 kemur til framkvæmda í ESB-ríkjunum. Í framangreindu ljósi er hið minnsta óljóst hvort stefnt sé að gildistöku á Íslandi áður en til gildistöku í EFTA-ríkjunum kemur. Umfjöllun á bls. 4 og 5 í greinargerð frumvarpsdraganna gefur til kynna að til standi að flýta innleiðingu eins og kostur er til að tryggja íslenskum fyrirtækjum fyrirsjáanleika og tíma til undirbúnings. Þrátt fyrir að samtökin telji það að hluta virðingarvert komast þau ekki hjá því að gjalda varhug við lögfestingu frumvarpsdraganna áður en ljóst liggur fyrir hver niðurstaðan verður á vettvangi EFTA ríkjanna.

Skilgreiningar

Í 2. gr. frumvarpsdraganna eru settar fram skilgreiningar á nokkrum hugtökum. Athygli vekur að ekki er sett fram skilgreining á veiðarfærum eða veiðarfæraúrgangi þrátt fyrir að þau séu nokkuð ítarlega skilgreind í tilskipun ESB 2019/904.

Samræmi

Frumvarpsdrögin fela í sér ákvæði sem leggja hömlur á markaðssetningu og afhendingu plastvara sem taldar eru upp. Samtökin hvetja stjórnvöld til þess að gæta að samræmi, þ.e. að stefnumótun og aðgerðir nái til sem flestra vara sem hafa sambærileg not eða notagildi. Á vettvangi samtakanna hefur t.d. verið bent á ósamræmi sem felst í því að gerð verði krafa um áfasta tappa eða lok einvörðungu í tilviki einnota drykkjarvara úr plasti. Bent er á að plasttappar á safafernum og mjólkurvörum eru ekki síður lausir en á við um einnota drykkjarvörur úr plasti og samkvæmt leiðbeiningum á vefsíðu Sorpu mega plasttappar einmitt fara með fernum við flokkun. Hugtökin *tappar* og *lok* koma fyrir í nokkrum ákvæðum frumvarpsdraganna, t.d. h-lið a-liðar og c-lið 5. gr. án þess að þau séu skilgreind sérstaklega. Sama má segja um ákvæði tilskipunar ESB 2019/904 en þar er þó t.d. gerður greinarmunur á töppum og lokum úr plasti og járni og plasti sem notað er til að innsigla tappa eða lok úr öðrum efnum en plasti. Samtökin telja æskilegt að ákvæði um áfasta plasttappa eigi við allar umbúðir með lausum plasttöppum.

Með 2. mgr. 5. gr. frumvarpsdraganna er ætlunin að heimila ráðherra að setja með reglugerð kröfur um lágmarkshluta innihalds endurunns plastics í einnota drykkjarvörum úr plasti. Skilningur samtakanna er að með þeirri reglugerð muni ráðherra innleiða kröfur sem leiða af 5. mgr. 6. gr. tilskipunar ESB 2019/904. Samtökin vekja athygli á að rPet (endurunnið PET) er mun dýrara í innkaupum en vPET (frum-PET). Þó að það kunni að vera æskilegt að stuðla að endurvinnslu slíkra efna munu slíkar kröfur verða íþyngjandi fyrir framleiðendur drykkjarvara án þess að sambærilegar kröfur séu lagðar á aðra framleiðendur sem nota slík plastefni í umbúðir fyrir sína framleiðslu.

Samkvæmt 4. gr. frumvarpsdraganna er ætlunin að setja fram kröfur um merkingu tiltekinna einnota plastvara. Að mati samtakanna er það hængur á efnisafmörkuninni að kröfurnar munu aðeins ná til tiltekinna vara en aðrar vörur sem innihalda plast verða undanskyldar. Í því er fólgin mismunun þegar litið er til markmiða ákvæða frumvarpsdraganna.

Víðtækt framsal valds til ráðherra

Í frumvarpsdrögunum er gert ráð fyrir að ráðherra verði fengið vald til setningar frekari reglna með reglugerðum sem eiga að fela í sér frekari innleiðingu tilskipunar ESB 2019/904 (sjá a-lið 3. gr. og lokamálsgrein b-liðar 5. gr.). Þetta kann að vera nauðsynlegt þar sem tilskipunin gerir beinlínis ráð fyrir áframhaldandi vinnu við skilgreiningu og ákvörðun ýmissa umfjöllunarefna hennar. Í ljósi augljósra hagsmuna íslensks atvinnulífs og samfélags af snurðulausri og samræmdri framkvæmd á EES-svæðinu, m.a. þar sem að Ísland er innflutningsríki hvort sem kemur að fullbúnum neytendavörum eða hráefni, leggja samtökin ríka áherslu á að þess verði gætt að reglugerðarheimildir ráðherra verði ekki rýmri en leiðir af ákvæðum tilskipunarinnar.

Áhrifamat

Í áhrifamati 6. kafla greinargerðar frumvarpsdraganna (bls. 9) kemur fram að einnota plastvörur geti hækkað örlítið í verði en ólíklegt sé að það hafi veruleg áhrif á almenning þar sem til séu margnota staðgönguvörur. Þá er tekið fram að búast megi við að eftirspurn eftir einnota plastvörum dragist saman en viðskiptatækifæri muni myndast vegna staðgönguvara. Samkvæmt umfjöllun um mat á áhrifum lagasetningar liggur mat á kostnaði hins opinbera og þörf á tekjuöflun ekki fyrir.

Samtökin benda á að staðgönguvörur einnota plastvara eru ekki einvörðungu margnota heldur einnig einnota vörur úr öðru efni en plasti, t.d. pappa og við. Þessar vörur eru hins vegar jafnan mun dýrari í innkaupum en plastvörur. Ætla verður í stað einnota plastvara muni koma einnota vörur úr öðrum efnivið og af því muni hljóta kostnaður sem óhjákvæmilega verður greiddur af almenningi. Engin tilraun er gerð í frumvarpinu til að leggja mat á kostnað sem mun falla til vegna umhirdu margnotavara sem ætlað er að komi í stað einnota plastvarnings. Þar getur t.d. verið um að ræða kostnað við aðföng og vinnu við þrif. Ljóst er að sá kostnaður muni einnig verða borinn af almenningi. Í framangreindu ljósi telja samtökin eðlilegt að kostnaður almennings af ákvæðum frumvarpsdraganna verði áætlaður betur en gert hefur verið.

Að lokum

Að lokum telja samtökin tilefni til að fagna því sérstaklega að til standi að fela Umhverfisstofnun að annast eftirlit með plastvörum. Reynsla aðildarfyrirtækja samtakanna er sú að með því móti sé líklegra að eftirlitskröfur verði samræmdar á landinu öllu. Samræmt eftirlit dregur úr samfélagslegum kostnaði af eftirliti.

Virðingarfyllst,

f.h. Samtaka atvinnulífsins

f.h. Samtaka iðnaðarins

f.h. SVP – Samtaka verslunar og þjónustu